

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ

Харченко Т.О., к.е.н.

Нагорна А.О., здобувач

*Сумський національний аграрний університет,
м. Суми*

Ефективність надання медичних послуг є одним із принципів формування якісної системи охорони здоров'я України. В даному аспекті важливим є розуміння багатовекторності досліджуваного питання, як в частині надання якісних медичних послуг та рівного доступу до їх отримання, так і в питаннях раціонального використання медичної техніки, впровадження сучасних медичних технологій лікування для забезпечення швидкого одужання пацієнта. Для досягнення результативності державного регулювання ефективності надання медичних послуг населенню було впроваджено реформи в розрізі таких напрямів, як: медична реформа, громадське здоров'я, спеціалізована медицина, доступні та якісні лікарські засоби.

В частині реалізації першого напрямку було впроваджено розподіл рівнів надання медичної допомоги (первинний, вторинний (спеціалізований) та третинний (високоспеціалізований), механізм фінансування з НСЗУ, затверджено гарантований пакет державної медичної допомоги для пацієнтів тощо. Якісні зміни трансформації системи громадського здоров'я орієнтовані на створення Центрів контролю та профілактики хвороб, шляхом об'єднання лабораторних центрів, обласних центрів громадського здоров'я, підрозділів зі статистики та відділів моніторингу та оцінки [1]. В рамках реформування спеціалізованої медицини передбачено налагодження фінансування за договорами НСЗУ закладів охорони здоров'я вторинного (спеціалізованого) та третинного (високоспеціалізованого) рівнів, фінансування надання медичних послуг в окремих науково-дослідних установах, створення Єдиної державної інформаційної системи трансплантації органів і тканин [2]. Розвиток напрямку щодо забезпечення доступними та якісними лікарськими засобами передбачає реалізацію Програми «Доступні ліки» та поступове розширення переліку лікарських засобів, котрі підлягають реімбурсації. Отже, реалізації державної політики щодо реформування системи охорони здоров'я спрямована на забезпечення надання якісних медичних послуг населенню та створення належних умов для ефективної діяльності закладів охорони здоров'я через організаційний, нормативний та фінансовий механізми.

Враховуючи те, що реалізація державної політики забезпечується через функціонування низки механізмів, визначимо їх концептуальні складові. Так, в рамках реалізації організаційного механізму, визначено рівні медичної допомоги, такі, як: первинна, вторинна, третинна, екстрена, паліативна та медична реабілітація. Створено НСЗУ, розроблено умови співпраці закладів охорони здоров'я з НСЗУ, сформовано електронну систему тощо. Правову регламентацію реформування системи охорони здоров'я забезпечує нормативний механізм. В рамках його реалізації сформована багаторівнена структура нормативно-правових актів до складу ключових з них належать: Конституція, Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази Міністерства охорони здоров'я України тощо. Відповідно реалізація фінансового механізму передбачає запровадження системі фінансових відносин закладів охорони здоров'я з НСЗУ та місцевими органами влади, реімбурсацію лікарських засобів.

Для визначення кола проблемних питань та перспективних напрямів забезпечення ефективності надання медичних послуг населенню, й, відповідно, розвитку системи охорони здоров'я України, членами Рахункової палати було проведено аудит ефективності використання державних коштів, котрі були спрямовані на фінансування надання первинної медичної допомоги населення. Діяльність закладів первинної медико-санітарної допомоги в рамках їх співпраці в НСЗУ, котра є результатом першого етапу реформування системи

охорони здоров'я, характеризується наявністю низки проблемних питань, котрі були виявлені в процесі аудиту фінансування первинної медичної допомоги в рамках договорів з НСЗУ за період 2018-2020 р. Так, за результатами аудиту встановлено, що обсяг фінансування даного напряму в досліджуваному періоді склав 38,6 млрд. гривень бюджетних коштів. Проте не було досягнуто бажаного рівня якості наданих медичних послуг, в першу чергу, через відсутність програми медичних гарантій первинної медичної допомоги. Даний факт зумовив й відсутність чітко визначеного переліку послуг та їх обсягу, фінансування яких забезпечується за рахунок державних коштів та обґрунтованого співвідношення між розміром оплати за надану медичну послугу та її якістю. Більш того, в 2020 р. в порівнянні з 2018 р., відмічено зростання кількості захворювань, в розрізі деяких хвороб, котрі контролюються на рівні первинної медичної допомоги. При цьому частка фінансування заробітної плати закладів первинної медичної допомоги в загальній структурі фінансування складала в 2020 р. від 71,4% до 93,9%, в 2019 р. - 69,0%, а в 2018 р. - 89,2%, а частка фінансування, спрямована на оновлення та покращення стану матеріально-технічного забезпечення діяльності закладів була мінімальною або взагалі відсутня [3].

Підсумовуючи, зазначимо, що результати аудиту підтвердили важливість впровадження системи оціночних індикаторів для підвищення якості державного регулювання ефективності надання медичних послуг населенню. Крім того, визначені складові елементи системи державного регулювання ефективності надання медичних послуг населенню окреслюють важливість розробки моніторингових показників, котрі б дозволили проводити оцінку результативності реалізації кожного механізму. До складу ключових індикаторів оцінки слід включити показники якості надання медичних послуг та ефективності управління закладами охорони здоров'я, а також моніторингові показники оцінки стану надання медичних послуг в рамках реалізації програми медичних гарантій.

Список використаних джерел:

1. Нова система громадського здоров'я: з 1 липня в усіх регіонах країни з'являться Центри контролю та профілактики хвороб. URL: <https://moz.gov.ua/article/reform-plan/nova-sistema-gromadskogo-zdorov%e2%80%99ja-z-1-lipnja-v-usih-regionah-kraini-z%e2%80%99javljatsja-centri-kontrolju-ta-profilaktiki-hvorob> (дата звернення 18.10.2021 р.)
2. Про затвердження Положення про Єдину державну інформаційну систему трансплантації органів та тканин: Постанова Кабінету Міністрів України №1366 від 23 грудня 2020 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-yedinu-derzhavnu-informacijnu-sistemu-transplantaciyi-organiv-ta-tkanin-i231220-1366> (дата звернення 18.10.2021 р.)
3. Первинна меддопомога досі не працює за принципом «гроші ходять за пацієнтом» URL: <https://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=1165> (дата звернення 18.10.2021 р.)